

ISBN: 978-625-7854-19-1

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 346

Yeryüzü Şiirleri

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Aykut Ertuğrul

Yayına Hazırlayan

Gülşen Funda

Kadir Daniş

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. Baskı 1986
2. Baskı 1992

KETEBE'DE

1. Baskı
Şubat 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212 412 17 00

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.'ye aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Sahici Mucizeler

MAX JACOB

TÜRKÇESİ
ÜLKÜ TAMER

KETEBE

Max Jacob

1876 yılında dünyaya geldi. 1909 yılında din değiştirerek Hıristiyan oldu. "Tanrı'ya yaklaşmak" istediği için uzun bir sürelğine uzlete çekildi. 1944'te Naziler tarafından tutuklanarak Drancy kampına gönderildi. Orada vefat etti.

Yalnızca şiirleriyle değil, şiir üstüne düşünceleriyle de ünlüdür. Resim sanatıyla da uğraşmıştır. Mensur şiir alanında eleştirmenlerden çok beğeni toplamıştır. 20. yüzyıl Fransız şiirine damga vuran şairlerden biridir.

Ülkü Tamer

1937 yılında Gaziantep'te dünyaya geldi. Robert Kolej'den mezun olduktan sonra bir süre Gazetecilik Enstitüsü'nde okudu. Oyunculuk, editörlük, yayıncılık, çevirmenlik yaptı. Dergiler çıkardı. Şiiriyle İkinci Yeni akımının önde gelen şairlerinden oldu. 2018'de Muğla, Bodrum'da vefat etti.

Eserleri - Şiir: *Soğuk Otların Altında, Gök Onları Yanıltmaz, Ezra ile Gary, Virgülün Başından Geçenler, İçime Çektiğim Hava Değil Gökyüzüdür, Sıragöller, Antep Neresi, Yanardağın Üstündeki Kuş* (toplu şiirleri), *Bir Adın Yolculuktu, Lucia* (kitaplarına girmemiş şiirleri). Öykü: *Alleben Öyküleri, Tarihte Yaşanmamış Olaylar*. Anı: *Alleben Anıları, Yaşamak Hatırlamaktır, Bir Gün Ben Tiyatrodayken*. Antoloji: *Çağdaş Latin Amerika Şiiri Antolojisi*.

İÇİNDEKİLER

Max Jacob Üstüne Birkaç Söz - Cemal Süreya / 7

Max Jacob - André Billy / 11

Apollinaire'e Mektuplar - Max Jacob / 51

Şiir Sanatı - Max Jacob / 69

Genç Şaire Öğütler - Max Jacob / 73

Sahici Mucizeler - Max Jacob / 81

“Bilir Misiniz Eckart Üstadı?” / 83

Yağmur / 84

Üçüncü Sınıf Vagondaki Cambaz Kız / 85

Şapka Satıcısı / 87

Mezarlık / 88

Olur a / 89

Ermiş / 90

Karşılık / 91

Bay Modigliani'ye

Şair Olduğumu Anlasın Diye / 92

Önyazı / 93

Kitap Kurdu / 94

Komşunun Sevgisi /	95
Gökyüzü Büyüsü /	96
Savaş /	97
Dönmek /	98
Ravignan Sokağı /	99
Ziyaret /	100
Esin /	101
Takunyalarım /	102
Sahici Mucizeler /	103
Britanyalı Sarhoş Bir Denizcinin Övünmesi /	104
Zar Kabı /	105
Evlilik /	107
Yarın Gece /	108
Marianne'nin Türküsü /	109
Çocuklar ve Cicibeyler İçin /	112
Türkü /	115
Türkü /	116
Sardan ile Tenora /	117
Kamichi /	122
Ayrılış /	124
Antika Halı /	125
Orman Geyiği /	126
Öykünme /	127
Kör Kadın /	128
Korku /	129
Kale Düşmanı /	130
Yaşamöyküsel Şiir /	131
Küçük Dadının Ninnisi /	132

MAX JACOB

ÜSTÜNE BİRKAÇ SÖZ

XIX. yüzyılın son, XX. yüzyılın ilk on yıllarında Fransız şiiri sembolizmin uzantısı diyebileceğimiz bir ortamda bulunuyordu. Şiirsel yapıtlar daha çok Verlain'in, Mallarmè'nin etkilerini taşıyordu. Şairin çalışması daha çok dildeki müzik olanaklarını kotarmaya yönelmişti. Bu eğilim 1910 yıllarından sonra yerini başka bir davranışa bırakacaktır. Şiir; Apollinaire, Max Jacob, Pierre Reverdy, Blaise Cendrars, Jean Cocteau gibi şairlerle yeni bir çağ kazanacaktır. Sembolist şiirde görüntü (*image*) ikinci plandaydı. Bu yeni şairler Fransız şiirine yeni bir kan dolaşımı getirdiler, Fransız şiirini iki anlamda yenilediler. Bir kere görüntü şiirde temel öge oldu. Öte yandan görüntülerin alanı çok genişledi. Gaeton Picon'un dediği gibi "görüntünün eşitlik hakları" herkesçe kabul edildi. Şair, gücünü artık sadece dilden, dildeki müzik olanaklarından değil; bütün bir hayattan, görünen dış dünyadan, günübirlik yaşamının bütün ayrıntılarından alıyordu. Gazeteler, sokaklar, köprüler, daktilo kızlar yeni ayrıntılarla şairi zenginleştirmeye başladı. Şiirin serüvenine katılmış bu Yeni Espri'nin (*l'Esprit Nouveau*) en önemli temsilcisi Guillaume

Apollinaire'dir. İkinci olarak akla gelen ad da hiç kuşkusuz Max Jacob olmalıdır. Aslında aynı şiirsel çıkışı yapmış ve birbirini iyice etkilemiş olan bu iki şair bir noktada ayrılmaktadır. Guillaume Apollinaire'in şiiri yine de büyük bir müzik kaygısı taşır. Başka bir deyişle, Guillaume Apollinaire sembolist şiiri harmanlarken ona karşı çıkarken bir yerde o şiirin temel öğelerinden birini kendi yapıtına uygulamakta sakınca görmemiştir. Oysa Max Jacob'un şiirinde müzik yoktur. Bu bakımdan diyeceğiz ki, Guillaume Apollinaire daha kusursuz bir şair, Max Jacob yeni şiir davranışının daha özgün bir şairi. Çünkü Apollinaire'in şiiri gider bir yerde Charles d'Orlèans'ın François Villon'un mısralarına da birleşir. Max Jacob'da ise Yeni Espri'nin iskeleti daha belirgindir. Onların yanı sıra Blaise Cendrars dış ülkeler özlemine, uzun yolculukları sivri ve değişik bir görüntü planında sunmuş, Pierre Reverdy bireyin eşya karşısındaki şaşkınlığını yepyeni ayrımcıklarla koşullandırmıştır.

Ancak bir ara Max Jacob'un şiirin dokusunda yaptığı yenilik bazı çevrelerce kabul edilmek istenmemiştir. Çelişik bir ün kazanmıştır bu yüzden. Sözelimi bazı hatırı sayılır güldestelerde Max Jacob'un adına rastlayamıyoruz. Ama sözelimi Picasso'nun ona "çağın tek şairi" dediğini de biliyoruz. Sözelimi gerçeküstücüler, çıkışları sırasında iki liste yapmışlardı; şu sanatçıları okuyunuz, şunları okumayınız diye. Max Jacob'un adı da okumayınız'lar arasında geçiyordu. Bugün ise durum başkadır. Bugün Fransa'da genç şairler Rimbaud'nun *Cehennemde Bir Mevsim*'ini (*Une Saison en Enfer*) ve Lautrèaumont'un. *Maldoror'un Şarkıları*'nı (*Chants de Maldoror*) nasıl su gibi ezber ediyorsa, Max Jacob'un *Cornet a Des*'sini de yanlarından ayırmıyorlar. Şiire saygılı eleştirmenler, deneme yazarları en büyük yerlerden birini ayırıyorlar ona.

Max Jacob'un şiirinde görüntü her şeydir. Dili dış dünyadan geçirerek kabul eder. Fanteziler, kelime oyunları, görüntü birikintileri hızla art arda bağlanır. Eşyaya bakış Kübist ressamla-

rın kuramcı araştırmalarının tadını taşır. Onda Verlaine'deki bohem ögesi mistik ögeye, L on-Paul Fargue'daki soytarı meleğe dönüşüyor. Kendisi bir aralık kilisede de bulunduğundan dinsel görüntülere, öykülere sık sık rastlanır şiirlerinde. Bunlar tatlı bir muzipliği, bir  ocuk dikkatini, bir keşiş vazge işini yüklenirler; neşeyle bitişik bir hüzünle gelirler, dizelerde yerlerini alırlar.  ağrışımları uzak, buluşları gariptir. Ne var ki en uzağında, en garibinde bile kişiysi en yakın yerinden kavrayan şaşmaz bir insancılık vardır. Max Jacob günübirlik dünyaya dokunurken “gerçeğin sancağı ay gibi tutuluverir” birden. Onun ötesine, daha ötesine, daha da ötesine, ama yine de o gerçeğin basamaklarına dayanarak gitmesini becerir. şiirlerindeki akış, sürekli bir şarkı gibi değil, kesiliveren atlamalarla dolu birer diyalog gibidir. Birbirinden bağımsızmiş gibi görünen gevezeliklere, ilgisizmiş gibi duran laf adacıklarına rastlarsınız. Yine de bu akış sondan başa, yukarıdan aşağıya bakıldığında gerçek bir b t nleniş gösterir.  nk  Max Jacob görüntünün tutarlık sorununu en iyi anlamış sanatçılardan biridir.

Max Jacob sadece şiirleriyle değil, şiir sorunları üstüne düşünceleriyle de büyük bir önem kazanmış, çevresindekileri uzun süre etkisinde buldurmuştur. Ona göre şiir, tek insandaki dünyanın bi imlenişidir. şiir bütün açıklamaları aşarak, yoğun bir kesitte ve birdenbire o dünyayı yaratıvermelidir. Birdenbirelik ve kendindenlik... Bütün Max Jacob'u bu iki kelimeyle özetleyebiliriz bir yerde. Buna bir de şiirin iyice bir kelime sanatı olduğunu anladığını katalım. “Kelimelerini seviniz,” diyor; “bir müzisyen sesleri nasıl sever, bir ressam renklere nasıl bağlanırısa öyle seviniz siz de kelimeleri.” Bütün şiirleri kelime biriminden hareket ederek görüntüye bir yapı, organik bir biçim kazandırmak  zleminde ya da geleneğindedir.

1876 yılında doğdu. Demek Apollinaire'den dört, Cendrars'dan on dört yaş büyük. Yirmi beş yaşında Paris'e geldi. Apollinaire'le, Picasso'yla dost oldu. Yahudi soyundandır. Yoksul ve dağınık bir hayatı var. 1909 yılında odasının